

4.1 Patrimoni construït

Bloc 4. MILLORA DEL PAISATGE CONSTRUÏT

El patrimoni construït integra el conjunt de béns immobles, que pels seus valors culturals mereixen una protecció especial, de manera que puguin ser gaudits per la ciutadania i ésser transmesos a les generacions futures.

L'arquitectura de la vinya i el vi penedesenc (eixamples urbans, carrers de cases, barraques o murs de pedra seca) coincideix en gran part amb l'època modernista i noucentista. En el territori de la vinya, **les masies, les barraques i els murets de pedra seca o els pous** són béns clarament representatius del patrimoni rural, però també hi són presents altres elements d'època i tipologia molt diversa; tots ells, carregats d'història, formen part del paisatge.

Els béns patrimonials són producte i testimoni d'usos, costums o tradicions i **la seva conservació ens permet interpretar i llegir l'evolució històrica o sociocultural d'un lloc.**

Dos elements patrimonials, natural i arquitectònic, en la mateixa visual, potencien la bellesa d'aquest paisatge rural.

La valorització d'aquest patrimoni fomenta el seu respecte i és necessària en el disseny de models sostenibles i de desenvolupament local.

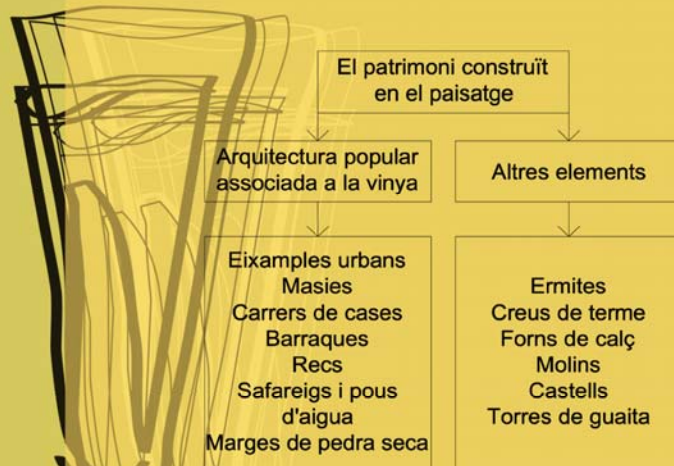
Carrer Torrentfondo (Sant Llorenç d'Hortons).

Determinades actuacions o la simple manca d'intervenció posen en perill aquests béns patrimonials:

- Abandonament i manca de manteniment.
- Destrucció voluntària o per manca de coneixement.
- Pèrdua de valor per pressió espacial d'activitats i usos al voltant de l'element patrimonial.
- Destrosses: per moviments de terres, circulació de maquinària, etc.
- Presència d'elements propers barroers o de caràcter massa urbà, que alteren l'harmonia prèvia existent.

La seva conservació o rehabilitació permet:

- Mantenir la memòria històrica i tradicional.
- Mantenir la identitat del paisatge del lloc.
- Promoure l'atractiu turístic del paisatge vitivinícola.

La protecció i conservació de l'element patrimonial

- Promoure els catàlegs municipals d'aquells béns representatius de la història o tradicions. Un bé patrimonial catalogat és més fàcil de conservar o preservar.
- Mantenir els elements de patrimoni construït vernacular en territori de vinya: murs, parets i barraques de pedra seca, recs, forns de calç, molins, fonts, etc.

Can Prats.

- En la restauració de masies o altres elements construïts, cal conèixer primer els valors del bé com a document històric i arquitectònic, però també els estètics i sentimentals.
- En la seva restauració, **procurar emprar tècniques tradicionals**, materials de la zona i colors harmònics amb l'entorn, tenint especial cura de teulades, façanes, mitgeres vistes, etc.
- En cas d'abandonament de l'ús originari, **cercar nous usos compatibles amb el bé i l'entorn** que assegurin la conservació i, alhora, la divulgació.

S'entén per entorn d'un bé immoble, que pot incloure el subsòl, l'espai, sigui edificat o no, que dóna suport ambiental al bé i l'alteració del qual pot afectar-ne els valors, la contemplació o l'estudi.

La tècnica de pedra en sec és un procediment constructiu basat en la col·locació superposada de pedres pròpies de la zona, sense ús de cap lligam cimentador entre elles. L'estabilitat estructural s'obté equilibrant les dimensions, pesos i pressions dels blocs entre sí. És una tècnica molt sostenible quant a materials i consum energètic (treball manual).

- Protecció de l'element patrimonial durant les obres, en especial durant el moviment de terres i trànsit de maquinària en obertura de camins, modificacions de traçat, reparcel·lacions, etc. **Senyalitzar amb encintat o estacat un àrea de protecció de l'entorn proper al bé.**

Torrota del Moro, d'origen romà.

Creu del Pago.

Barraques de pedra seca en territori vitivinícola.

Murets de pedra en sec exercint la seva funció originària.

- **Recuperació de tècniques constructives en desús:** incentivar l'ús i formar professionals capaços de realitzar i reconstruir murs de pedra seca (tornar solsides) o de tàpia o arrebossats de calç.

Passat, present i futur incert d'un paisatge típic de conreu en vessants. La conservació d'aquest paisatge humanitzat, però integrat senzilla i sàviament en l'entorn, dependrà de com es considerin aquests valors patrimonials en els futurs plans urbanístics de desenvolupament local.

La protecció de l'entorn patrimonial

Una visió àmplia i més coherent del bé patrimonial, és la que el considera no com a element aïllat, sinó intrínscament relacionat amb el seu entorn; sovint no es pot entendre el significat d'un sense l'altre. En aquest sentit convé:

- Elaborar els catàlegs de masies i cases rurals del planejament urbanístic municipal amb rigor, detallant les actuacions possibles des del punt de vista arquitectònic però també patrimonial i paisatgístic.
- En la redacció de plans d'ordenació urbana municipal, classificar i qualificar el sòl i usos tenint en compte la protecció dels béns patrimonials i el seu entorn.
- Facilitar l'accés als elements del patrimoni natural i històrico-arqueològic localitzats en territori vitícola.
- Habilitar rutes i itineraris vitícoles a través dels camins rurals, de les vinyes i del patrimoni arqueològic i agrari.

- Davant de noves construccions, no impedir les visuals principals de l'element patrimonial, ni opimir-lo físicament.
- Fomentar l'ús i el gaudi del patrimoni construït, respectant les necessitats de conservació i protecció del patrimoni.

Barraca noucentista.

Glossari

Modernisme: moviment cultural, especialment arquitectònic i decoratiu, que es desenvolupà al final del segle XIX i al principi del segle XX a l'Europa occidental.

Noucentisme: moviment cultural d'abast polític iniciat a Catalunya a la primera meitat del segle XX.

Tornar solside o portells: treball de manteniment de les construccions de pedra en sec, consistent en refer amb la mateixa tècnica els trossos caiguts o deteriorats (solside).

Bé catalogat: bé inclòs en el Catàleg de Patrimoni Cultural Català, que inclou els béns culturals d'interès local (BCIL). Els propietaris d'un bé catalogat tenen el deure i l'obligació de preservar i mantenir el bé per assegurar la integritat del seu valor cultural. L'ús a què es destinin aquests béns ha de garantir-ne sempre la conservació.

Referències

- dd.aa. "Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya. L'Alt Penedès". Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1986.
- dd.aa. "Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya. El Baix Penedès i el Garraf". Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1991.
- dd.aa. "La problemàtica de la conservació i protecció del Patrimoni Històric a les comarques Penedesenques". Publicació Sant Sadurní d'Anoia. Institut d'Estudis Penedesencs, 1992.
- "La pedra en sec. Obra, paisatge i patrimoni". IV Congrés Internacional de Construcció en Pedra en Sec. Mallorca, del 28 al 30 de setembre de 1994. Palma: Consell Insular de Mallorca. FODESMA, 1997.

Altres fitxes relacionades

- Fitxa 5.1 Enoturisme

Generalitat
de Catalunya

Associació
"Al Penedès, Vinyes"

Empreses col·laboradores

· AGUSTÍ TORELLÓ MATA · CAN FEIXES · CASTELLROIG · GRAMONA · JANÉ VENTURA · LLOPART · MAS COMPTAL · NADAL
· PARATÓ · PARDAS · RÀFOLS DELS CAUS · RAVENTÓS I BLANC · RECAREDO · SOT LEFRIEC · TORELLÓ